

Lär dig mer om gallring

Webbinarium 8 oktober 2024 kl 10-11

Sveriges depåbibliotek och lånecentral - en nationell tjänst som KB finansierar

Donera gallrade böcker till Sveriges depåbibliotek!

= bidra till att böckerna finns tillgängliga för fjärrlån i framtiden.

Depåbiblioteket sparar ett exemplar av varje upplaga.

Sveriges depåbibliotek bygger vi tillsammans

[Finns boken?](#)

www.sverigesdepabibliotekochlanecentral.se

Fjärrlån

Inköpsförslag

Referensfrågor

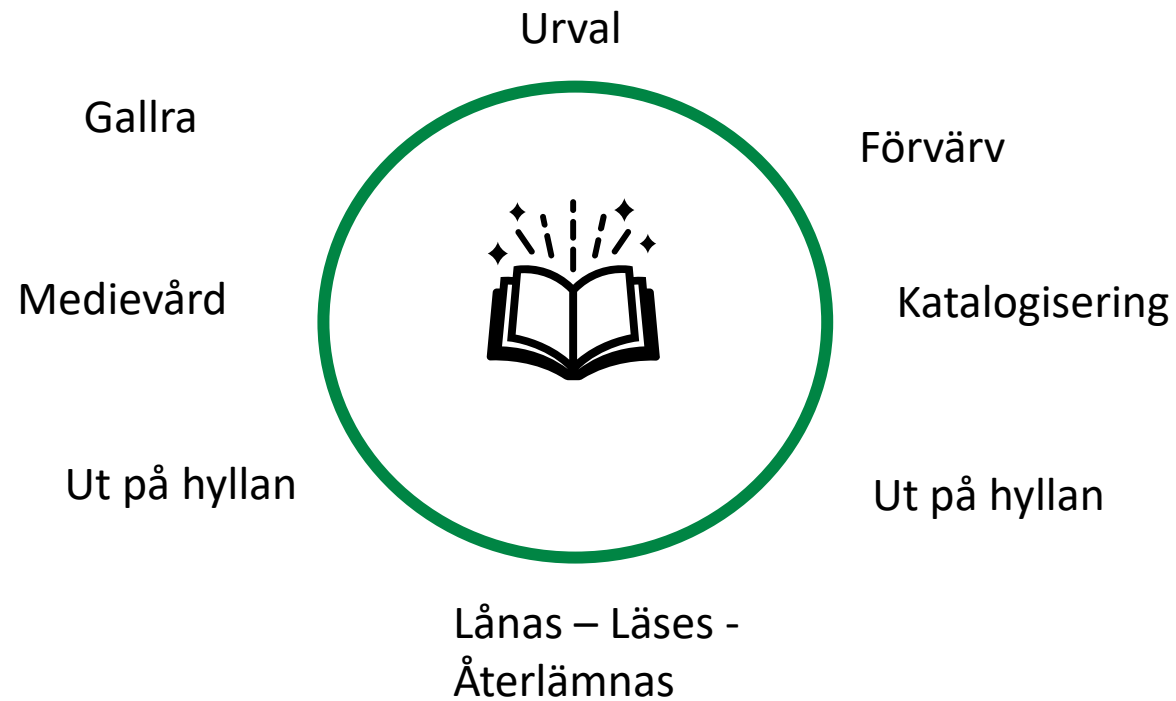
Fortbildning

Mediestrategiskt arbete

När vi på biblioteken ser över vårt bestånd
gör vi det i relation till alla medietyper,
våra uppdrag och vår lagstiftning.

Bibliotekslagen   Bibliotekplan   Medieplan

Kretsloppet – beståndets livscykel

Aktivt beståndsarbete

- Förmedling
- Exponering
- Gallring

Innehållet i fokus oavsett medietyp

Varför ska vi gallra?

- Skapa utrymme
- Skapa en attraktiv samling
- Lätt att hitta

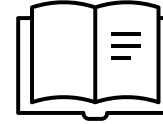
Stärk hela samlingen

- både vad gäller utseende och innehåll!

Gallring lika viktigt som inköp

Bibliotekslag (2013:801)

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och **fri åsiktsbildning**.

- Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

*Folkbibliotekens
utbud av medier
och tjänster ska
präglas av
**allsidighet och
kvalitet.***

Ur inledningen

”Åsiktsfrihet är en av grunderna för en fungerande demokrati.

Biblioteken förser dem som vill bilda sig en uppfattning med underlag och kunskap.

Vi talar just om att bilda sig en åsikt. Biblioteken är oberoende och har ingen egen politisk agenda.”

Den femte statsmakten

Bibliotekens roll för demokrati, utbildning, tillgänglighet och digitalisering

Biblioteken

- neutral hållning i förhållande till den information som tillhandahålls
- öppenhet för olika perspektiv
- stå fri från censur eller andra hindrande åtgärder
- Saklighet och likabehandling

Vilka är vi till för? Vad prioriteras?

Du behöver kunskap om din kommun och dina invånare, dvs nuvarande och/eller potentiella låntagare/besökare/användare

Prioriterade målgrupper

- Nationella minoriteter
- Personer med funktionsnedsättning
- Personer med annat modersmål än svenska
- Barn och ungdomar

Prioriterar ditt bibliotek de prioriterade..?

Strukturera upp gallringsarbetet

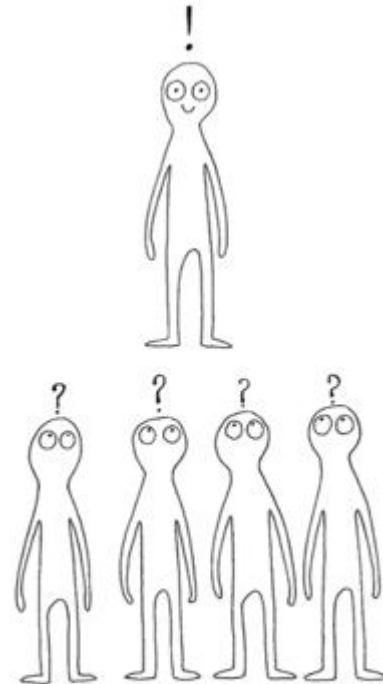
Ett mediebestånd som motsvarar behoven, våra uppdrag och vår lagstiftning

Engagera fler i arbetet!

Kompetensöverföring

Gemensamma överenskommelser

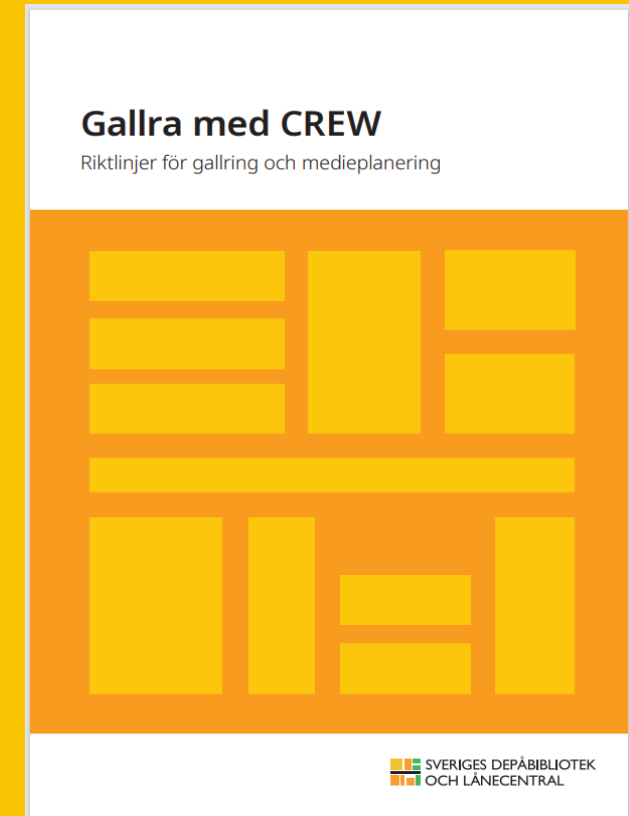
- Vad ska behållas över tid?
- Vad kan/ska gallras?
- Vilka prioriteringar ska göras?

Illustrationer: Iréne Norberg

Vad är CREW?

- Gallringsmetod från USA
- Akronym för Continuous-Review-Evaluation-Weeding
- Fungerar oavsett hylluppställningssystem

Resonemang om respektive indelning

133

Övernaturliga fenomen

10 / 3 / MUSTIE

Denna kategori innehåller populära ämnen som häxeri, spådomskonst, drömtydning och astrologi. Högt bruk och slitage gör att avdelningen ständigt är i behov av förnyelse. Böcker som behandlar övernaturliga fenomen och som används mycket bör behållas tills de slits ut.

635

Trädgårdsodling

10 / 3 / MUSTIE

Generella trädgårdsböcker kan vara aktuella över lång tid. Här är antal utlån huvudkriterium för gallring. Böcker om specifika blommor och plantor bör gallras efter tio år. Böcker om ekologisk trädgårdsodling, ogräsmedel och kemikalier bör gås igenom för att se över om innehållet fortfarande gäller efter fem år. Gallra böcker med svart-vita illustrationer till förmån för böcker med färgillustrationer.

610

Medicin och hälsa

5 / 3 / MUSTIE

Böcker om medicinsk praxis behöver ofta ses över. Våra brukare litar på att vi har uppdaterad information, och föråldrad information kan vara farlig. Gå igenom böcker med ämnen som är i snabb förändring som barnlöshet och cancer. Anatomi och fysiologi ändras inte lika snabbt som andra ämnen inom medicin. Avlägsna böcker som inte ser inbjudande ut, särskilt om de saknar goda illustrationer. Balansera vedertagen medicinsk forskning och alternativ medicin.

930 - 999

Historia

10 / 3 / MUSTIE

Utgångspunkt i efterfrågan, om verket är uppdaterat och historiskt perspektiv. Biblioteket bör ha en balanserad samling.

Värdera korrektheten hos faktaupplysningar och neutralitet när verk om historia gås igenom. Var extra noga med länder som har genomgått större historiska och geografiska förändringar. Behåll verk som innehåller original-, källmaterial eller arkivfoton, bortsett från om reproduktionen är av dålig kvalitet.

Signaler att det är dags att överväga gallring

Hur gammal är boken?
År sedan utgivning

Hur efterfrågad är boken?
År sedan sista utlån

Hur är skicket? Aktualitet?

”Formel”, t ex 3 / 2 / MUSTIE → År sedan utgivning / År sedan sista utlån / MUSTIE

MUSTIE samlar många anledningar till gallring

- M** = Misleading - felaktiga fakta
- U** = Ugly - utslitna, fläckiga...
- S** = Superseded - finns nyare utgåva – eller bättre bok i ämnet
- T** = Trivial - inget avsevärt litterärt eller vetenskapligt värde
- I** = Irrelevant - motsvarar inte behov, t ex dubletter efter en tid
- E** = Elsewhere - går att låna in/ hitta digitalt

Hem- och familjekunskap

DDK 640

5 / 3 / MUSTIE

- Utseende och skick är huvudkriterier.
- Gallra gamla kokböcker samt böcker av kändiskockar när populariteten dalar.
- Gallra dieter som inte är trendiga längre.
- Ersätt klassiker med nya utgåvor.

Hur stor får er avdelning vara?

Barn och ungdomslitteratur

- Popularitet är det främsta kriteriet för denna del av samlingen.
- Gallra böcker som innehåller stereotyper och nedsättande beskrivningar av personer och grupper, gäller både text och illustrationer.

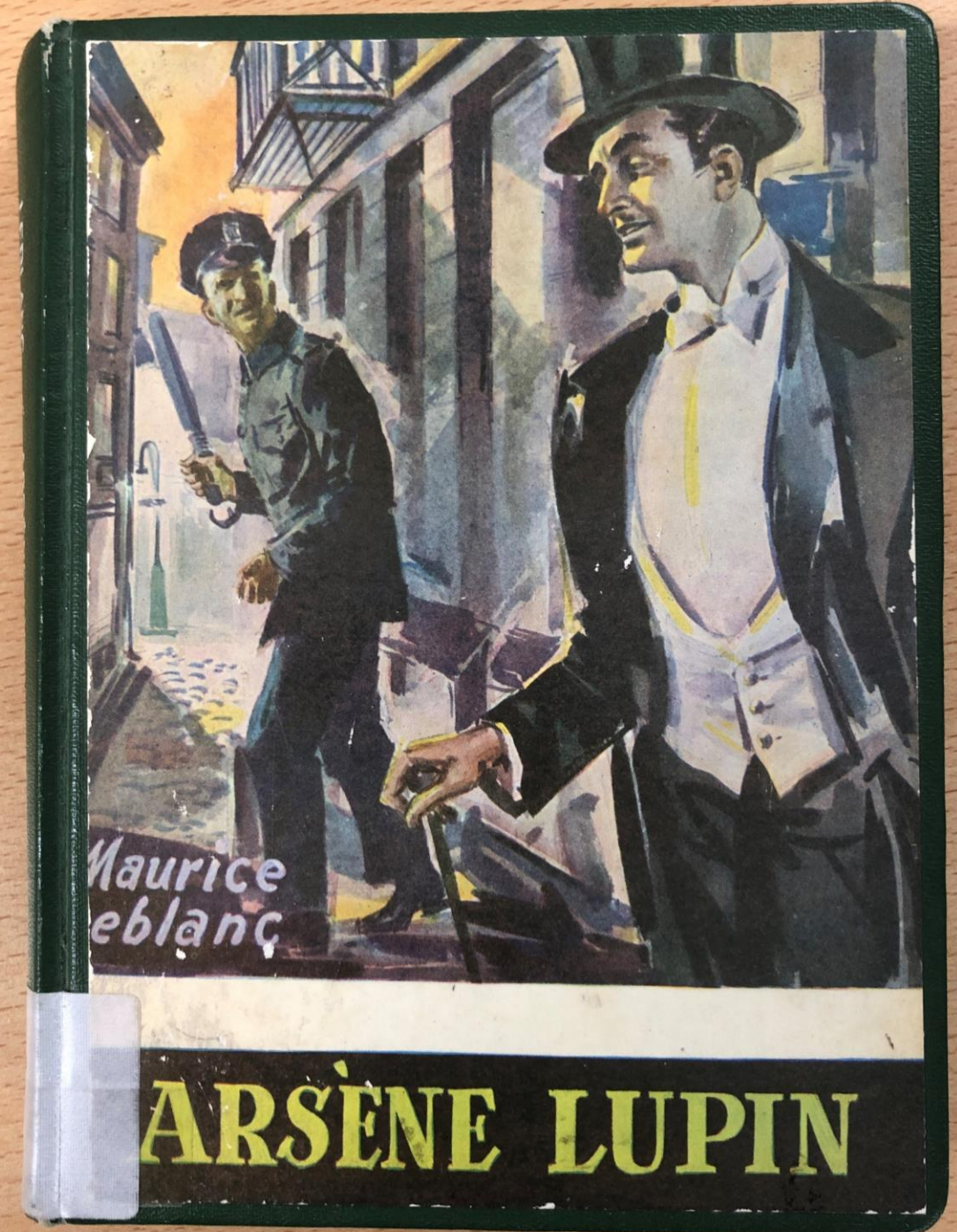

Skönlitteratur

X / 2 / MUSTIE

- Gallra det som inte längre efterfrågas, särskilt andra eller tredje exemplaret av tidigare storsäljare.
- Beakta representation från olika delar av världen
- Överväg om du ska avlägsna alla titlarna i en serie om du inte har möjlighet att ersätta delar som saknas.
- Finns titlarna som e-böcker? Kan det ersätta den fysiska boken?

2025-04-02

Kan vi gallra klassiker?

”Klassiker och prisbelönta titlar som är slitna behöver endast ersättas om de fortfarande används och det finns attraktiva nyutgåvor att ersätta dem med.”

”Gallra mindre kända verk av klassiska författare när de inte lånas”

- Allsidighet och kvalitet
- Målgrupper
- Medietyper
- E-resurser

Mångspråk

- Skick och aktualitet
- Det är svårt att ha en generell regel eftersom det varierar från språk till språk.
- Ett riktmärke är att böcker bedöms för gallring om de inte lånats på 5 år.
- Språkets utgivning – finns tillgänglig litteratur att ersätta med?
- Komplement till exempel Världens bibliotek

Skapa egna riktlinjer ex Regnbågshyllan

10 / 5 / MUSTIE

- Gallra utifrån MUSTIE.
- Regnbågshyllans bestånd behöver inte vara statiskt utan kan anpassas – för att få plats med nytt i regnbågshyllan men likväl för att medier med hbtq-perspektiv också ska kunna återfinnas i vår övriga samling.
- Hbtq-klassiker som inte lånats ut på 5 år kan magasineras.

Biografier

- Gallras generellt när intresset för dem minskar
- Behåll biografier om personer för vilka intresset bibehålls.
- Biografier om skandaler kasseras efter kort tid.
- Prioritera biografier av hög kvalitet...
- Biografier av hög litterer kvalitet som fortsätter att Inas behålls tills de är utslitna.

610 Medicin och hälsa

5 / 3 / MUSTIE

Regelbunden gallring behövs när det gäller böcker om medicinsk praxis. Våra brukare litar på att vi har uppdaterad information, och föråldrad information kan vara farlig.

Gå igenom böcker med ämnen som är i snabb förändring som barnlöshet, cancer och genteknologi. Anatomi och fysiologi ändras inte lika snabbt som andra ämnen inom medicin.

Geografi och resor

DDK 910

3 / 2 / MUSTIE

- Guideböcker är föråldrade efter ett par år. Behåll inte längre än 3-5 år.
- Historiska reseguider, särskilt de som handlar om lokala attraktioner, kan behållas längre.
- Notera ändringar i namn på länder och politiska ändringar som resulterar i nya eller ändrade landindelningar.
- Atlaser bör vara uppdaterade, bortsett från historiska atlaser.

2025-04-02

Komplex uppgift att gallra

- Olika format att ta hänsyn till
- Utgivning
- Litteraturkunskap
- Känn ditt bibliotek / omvärld
- Låntagarkännedom

- Kill your darlings

Vad sparar vi? Varför? För vem?

Vi vill erbjuda ett relevant, uppdaterat och aktuellt bestånd

Utgå ifrån uppdrag och målgrupper

Kontinuerligt arbete

Hjälps åt

Reflektera över yrkesroll och personlig smak